

Mikael Agricola -palkinnon ehdokkaat 2022

Heikki Karjalainen

Vladimir Nabokovin teoksen *Väärin päin* (Moebius) suomennoksesta. Alkuteos on englanninkielinen.

Maailmankirjallisuuden kiistattomiin mestareihin lukeutuva sanataituri, venäläissyntyinen Vladimir Nabokov kirjoitti järjestyksessä toisen englanninkielisen romaaninsa *Bend Sinister* talvella 1945–46, asuttuaan viisi vuotta uudessa kotimaassaan Yhdysvalloissa. Teosta on luonnehdittu hirtehisiksi dystopiaksi, jossa voi kuulla kaikuja Euroopan lähihistoriasta. Esipuheessaan tekijä itse kiistää kirjoittavansa yhteiskunnallista kirjallisuutta tai poliittista allegoriaa, mutta ilmoittaa samaan hengenvetoon upottaneensa mielikuvitusmaailmaansa "pätkiä Leninin puheista, viipaleen Neuvosto-Venäjän perustuslaista ja kahmalokaupalla natsien pseudotehokkuutta". Tyypilliseen tapaan kirjailija vie lukijaa kuin pässiä narussa: teksti vilisee hämääviä kielipelejä ja enemmän tai vähemmän kätkeytyjä allusioita. Suomentaja Heikki Karjalainen ei putoa kelkasta tässä pyörityksessä, vaan ottaa napakasti ohjat ja tarjoilee suomalaiselle lukijalle Nabokovin loihittamat mielettömyydet tarkasti, kekseliäästi ja nautittavasti. Alkutekstin taustalla väreilevä kolkko nauru välittyy yhtä hersyvänä myös suomennoksessa. Teoksen viimeisen lauseen sanamuotoa on kirjailijan mukaan epäilty lyöntivirheeksi, mutta siinä – niin kuin muissakin sanaleikeissä – suomentaja nousee kirjailijan tasolle ja päättää urakkansa ytimekkääseen lohkaisuun.

Sari Karhulahti

Richard Powersin teoksen *Ikipuut* (Gummerus) suomennoksesta. Alkuteos on englanninkielinen.

Richard Powersin *Ikipuut* on kertomus ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta. Romaanin keskiössä ovat sekä pohjoisamerikkalaiset metsät että joukko henkilöitä, joiden elämään puut tavalla tai toisella liittyvät. Toimintansa ekologisia seurauksia usein kovin rajallisesti ymmärtävien ihmisten suhde lähes ajattomalta tuntuvaan luontoon on monimutkainen, mitä Powers korostaa käyttämällä sen kuvaamiseen laajaa tieteellistä sanastoa. Vaikka teos tulvii pikkutarkkaa faktatietoa muun muassa maanviljelystä, konetekniikasta, biologiasta, tietokonepeleistä, neuroverkoista ja klassisesta aasialaisesta taiteesta, sisältää se myös lukuisia koskettavia kuvauksia niin ihmisten kuin puiden kohtaloista. Powers kuvaa puita ihmisen kanssa tasavertaisina olentoina, ikään kuin keskeisinä henkilöinä niitä kuitenkin inhimillistämättä. Sari Karhulahti on hienovaraisessa käännöksessään ansiokkaasti sekä säilyttänyt alkutekstin monimutkaisuuden ja moniselitteisyyden että tulkinnut tarkasti teoksen erikoiset sanavalinnat. Suomennoksessa välittyvät uskottavasti niin Powersin eleetön huumori kuin romaanin tieteellinen tarkkuus.

Outi Menna

Karin Smirnoffin teoksen *Lähdin veljen luo* (Tammi) suomennoksesta. Alkuteos on ruotsinkielinen.

Karin Smirnoffin *Lähdin veljen luo* kuvaa rajusti pohjoisruotsalaista pikkupaikkakuntaa, jossa maatilat ränsistyvät ja seudulle jääneet ihmiset niiden mukana. Etelään muuttanut, lapsuudenkotiinsa palaava Jana Kippo kohtaa täällä menneisyytensä, etsii valheiden ja vaikenemisen kulttuurista tapahtumien todellisuutta, jota varjostaa viinanhuuruinen perhehelvetti. Mukana on inestsiä, pahoinpitelyä ja suuria haluja, mutta myös lähimmäisistä välittämistä. Rujossa tarinassa ihmisten suhteet kietoutuvat arvaamattomalla tavalla ja salaisuudet aukenevat vähän kerrallaan. Lakoninen kerronta, jossa väliin esiin pilkhaa huumori, auttaa lukijaa pitämään etäisyyttä esiin nouseviin raakuuksiin. Kertomuksen karheutta korostaa oikeinkirjoituksesta poikkeava kieli, jossa ei ole pilkkuja ja nimet kirjoitetaan pienellä ja yhteen: janakippo. Kirjoitus lisää näin myös puheen tuntua. Outi Menna on tavoittanut suomennoksessaan hienosti puheen rytmin. Suomen kieli kuljettaa hurjaa tarinaa elävästi ja värikkäästi, ja jännite pitää lukijan otteessa alusta loppuun asti.

Tänä vuonna palkintolautakunnassa ovat:

- suomentaja Kristiina Drews, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n nimeämä edustaja,
- kirjailija ja kriitikko Marissa Mehr, Suomen arvostelijain liitto ry:n nimeämä edustaja,
- kriitikko Markku Nivalainen, Suomen arvostelijain liitto ry:n nimeämä edustaja,
- professori Liisa Tiittula, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n nimeämä edustaja.